Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

26. veljače 2019.*

[Tekst ispravljen rješenjem od 10. travnja 2019.]

„Europski sustav središnjih banaka – Tužba koja se temelji na povredi članka 14.2. drugog stavka Statuta Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke – Odluka nacionalnog tijela o suspenziji guvernera nacionalne središnje banke”

U spojenim predmetima C-202/18 i C-238/18,

povodom dviju tužbi podnesenih na temelju članka 14.2. drugog stavka Protokola o Statutu Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke, podnesenih 16. ožujka i 3. travnja 2018.,

Ilmārs Rimšēvičs, kojeg zastupaju S. Vārpiņš, M. Kvēps i I. Pazare, *advokāti* (C-202/18),

[kako je ispravljeno rješenjem od 10. travnja 2019.] **Europska središnja banka (ESB)**, koju zastupaju C. Zilioli, K. Kaiser i C. Kroppenstedt, u svojstvu agenata, uz asistenciju D. Sarmienta Ramírez-Escudera, *abogado*, i V. Čukste-Jurjeve, *advokāte* (C-238/18),

tužitelji,

protiv

Republike Latvije, koju zastupaju I. Kucina i J. Davidoviča, u svojstvu agenata,

tuženika,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, J.-C. Bonichot (izvjestitelj), A. Prechal, M. Vilaras, E. Regan, K. Jürimäe i C. Lycourgos, predsjednici vijeća, A. Rosas, E. Juhász, E. Levits, L. Bay Larsen, D. Šváby i M. Berger, suci,

nezavisna odvjetnica: J. Kokott,

tajnik: M. Aleksejev, načelnik odjela,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 25. rujna 2018.,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 19. prosinca 2018.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: latvijski

Presudu

1 Tužbom podnesenom na temelju članka 14.2. drugog stavka Protokola o Statutu Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke (u daljnjem tekstu: Statut ESSB-a i ESB-a) Ilmārs Rimšēvičs, guverner Latvijas Banke (Središnja banka Latvije), s jedne strane, i Europska središnja banka (ESB), na temelju odluke njezina upravnog vijeća, s druge strane, osporavaju odluku od 19. veljače 2018. kojom je Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (Ured za suzbijanje i borbu protiv korupcije, Latvija) (u daljnjem tekstu: USBK) privremeno zabranio I. Rimšēvičsu da obavlja dužnost guvernera Središnje banke Latvije (u daljnjem tekstu: sporna odluka).

Pravni okvir

Pravo Unije

2 U skladu s člankom 129. UFEU-a:

„1. ESSB-om upravljaju tijela Europske središnje banke nadležna za odlučivanje, odnosno Upravno vijeće i Izvršni odbor.

2. Statut Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke, (dalje u tekstu ‚Statut ESSB-a i ESB-a') utvrđen je Protokolom koji je priložen Ugovorima.

[…]"

3 Članak 130. UFEU-a propisuje:

„Pri izvršavanju ovlasti i obavljanju zadaća i dužnosti koje su im dodijeljene Ugovorima i Statutom ESSB-a i ESB-a, ni Europska središnja banka ni nacionalne središnje banke kao niti članovi njihovih tijela nadležnih za odlučivanje ne traže i ne primaju naputke od institucija, tijela, ureda ili agencija Unije, bilo koje vlade država članica ili bilo kojeg drugog tijela. Institucije, tijela, uredi ili agencije Unije i vlade država članica obvezuju se da će poštovati ovo načelo i da neće nastojati utjecati na članove tijela nadležnih za odlučivanje u Europskoj središnjoj banci ili u nacionalnim središnjim bankama u obavljanju njihovih zadaća."

4 Člankom 131. UFEU-a propisuje se:

„Svaka država članica osigurava da njezino nacionalno zakonodavstvo, uključujući i statut njezine nacionalne središnje banke, bude usklađeno s Ugovorima i Statutom ESSB-a i ESB-a."

5 Članak 283. stavak 1. UFEU-a glasi kako slijedi:

„Upravno vijeće Europske središnje banke sastoji se od članova Izvršnog odbora Europske središnje banke i guvernera nacionalnih središnjih banaka država članica čija je valuta euro."

6 Članak 14. Statuta ESSB-a i ESB-a pod naslovom „Nacionalne središnje banke" predviđa:

„14.1. U skladu s člankom 131. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, svaka država članica osigurava da njezino nacionalno zakonodavstvo, uključujući i statut njezine nacionalne središnje banke, bude usklađeno s Ugovorima i ovim Statutom.

14.2. Statuti nacionalnih središnjih banaka moraju osobito predvidjeti da mandat guvernera nacionalne središnje banke bude najmanje 5 godina.

Guverner može biti razriješen dužnosti samo ako više ne ispunjava uvjete koji su potrebni za obavljanje dužnosti ili ako je počinio tešku povredu dužnosti. Protiv odluke donesene u tom smislu, dotični guverner ili Upravno vijeće mogu pokrenuti postupak pred Sudom zbog povrede Ugovorâ ili bilo kojeg pravnog pravila vezanog za njegovu primjenu. Takav se postupak pokreće u roku od dva mjeseca od objavljivanja odluke ili obavješćivanja tužitelja o njoj ili, ako takva objava ili obavijest izostanu, od dana kad je tužitelj saznao za odluku.

14.3. Nacionalne središnje banke sastavni su dio ESSB-a i djeluju u skladu sa smjernicama i naputcima ESB-a. Upravno vijeće poduzima potrebne korake kako bi osiguralo usklađenost sa smjernicama i naputcima ESB-a te traži da mu se dostave svi potrebni podaci.

14.4. Nacionalne središnje banke mogu obavljati i funkcije koje nisu navedene u ovom Statutu, osim ako Upravno vijeće dvotrećinskom većinom danih glasova utvrdi da su one u suprotnosti s ciljevima i zadaćama ESSB-a. Takve se funkcije obavljaju na vlastitu odgovornost i za vlastiti račun nacionalnih središnjih banaka i ne smatraju se dijelom funkcija ESSB-a."

Latvijsko pravo

7 Članak 241. stavak 2. Kriminālprocesa likumsa (Zakon o kaznenom postupku) glasi:

„Sigurnosna mjera se nameće kao obvezujuća postupovna mjera osumnjičenome ili optuženiku ako postoje razlozi za sumnju da će dotična osoba nastaviti s kriminalnim djelatnostima, ometati kazneni postupak ili rad suda, ili da će pokušati izbjeći taj postupak ili sud."

8 U skladu s člankom 254. tog zakona:

„1. Zabrana obavljanja određenog posla je zabrana koja se nameće osumnjičenome ili okrivljeniku u uvjetima utvrđenima odlukom osobe odgovorne za postupak, da obavlja određenu vrstu poslovne aktivnosti u određenom razdoblju ili da izvršava dužnosti svojstvene određenom radnom mjestu.

2. Odluka kojom se zabranjuje obavljanje određenog posla upućuje se poslodavcu ili drugom nadležnom tijelu u svrhu izvršenja.

3. Odluka iz stavka 1. ovog članka obvezuje svakog dužnosnika i mora se izvršiti unutar tri radna dana od njezina primitka. Dužnosnik obavještava osobu odgovornu za postupak o početku izvršenja odluke."

9 Članak 389. stavak 1. navedenog zakona predviđa:

„Od uključenja osobe u preliminarni kazneni postupak, koja ima pravo na obranu ili osobe čije je pravo raspolaganja svojom imovinom ograničeno postupovnim radnjama, preliminarni kazneni postupak mora biti zaključen u odnosu na tu osobu ili sve sigurnosne mjere i mjere ograničenja prava moraju biti povučene u odnosu na njezinu imovinu u sljedećem roku:

[…]

4) za osobito teško kazneno djelo: 22 mjeseca."

10 Člankom 22. Likumsa par Latvijas Banku (Zakon o Središnjoj banci Latvije) od 19. svibnja 1992. (*Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs*, 1992., br. 22/23) određuje se:

„Guvernera Središnje banke Latvije imenuje Parlament na preporuku barem deset svojih članova.

Zamjenika guvernera i članove Upravnog vijeća Središnje banke Latvije imenuje Parlament na preporuku guvernera Središnje banke Latvije.

Mandat guvernera, zamjenika guvernera i članova Upravnog vijeća Središnje banke Latvije traje šest godina. Ako član Upravnog vijeća odstupi s dužnosti ili mu dužnost prestane zbog drugog razloga prije kraja mandata, novi član Upravnog vijeća Središnje banke Latvije imenuje se na mandat od šest godina.

Parlament može razriješiti dužnosti guvernera, zamjenika guvernera i članove Upravnog vijeća Središnje banke Latvije prije isteka mandata predviđenog u trećem stavku ovog članka samo u sljedećim slučajevima:

1. dobrovoljne ostavke;

2. teške povrede dužnosti u smislu članka 14.2. Statuta [ESSB-a i ESB-a];

3. drugih razloga za razrješenje dužnosti predviđenih u članku 14.2. [Statuta ESSB-a i ESB-a].

U slučaju iz točke 2. četvrtog stavka ovog članka Parlament može razriješiti dužnosti guvernera, zamjenika guvernera i članove Upravnog vijeća Središnje banke Latvije nakon pravomoćnosti osuđujuće presude.

Guverner Središnje banke Latvije može uputiti odluku Parlamenta o njegovu razrješenju dužnosti sudu predviđenom u članku 14.2. [Statuta ESSB-a i ESB-a]. Zamjenik guvernera ili član Upravnog vijeća Središnje banke Latvije može uputiti odluku Parlamenta o razrješenju dužnosti sudu predviđenom Zakonom o upravnom postupku.”

11 U skladu s člankom 2. stavcima 1. i 2. Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumsa (Zakon o Uredu za suzbijanje i borbu protiv korupcije) (*Latvijas Vēstnesis*, 2002., br. 65):

„(1) Ured je izravno upravno tijelo koje obavlja dužnosti suzbijanja i borbe protiv korupcije predviđene ovim zakonom […]

(2) Ured je pod nadzorom Vijeća ministara. Vijeće ministara provodi institucionalni nadzor posredstvom predsjednika Vlade. Nadzor uključuje pravo predsjednika Vlade da nadzire zakonitost upravnih odluka koje donosi voditelj Ureda i da poništi nezakonite odluke kao i da, u slučaju utvrđenja nezakonitog propuštanja djelovanja, naloži donošenje odluke. Pravo nadzora Vijeća ministara ne odnosi se na odluke koje Ured donosi tijekom obavljanja dužnosti navedenih u člancima 7., 8., 9. i 9^1. ovog Zakona.”

12 Članak 8. stavak 1. točka 2. Zakona o Uredu za suzbijanje i borbu protiv korupcije glasi:

„U okviru borbe protiv korupcije Ured obavlja sljedeće dužnosti:

[…]

2) provodi istrage i vodi operativne aktivnosti s ciljem otkrivanja kaznenih djela [koja su počinile osobe] u službi javnih institucija ako su ta djela povezana s korupcijom.”

Činjenična osnova spora

13 Odlukom latvijskog Parlamenta od 31. listopada 2013. I. Rimševičs je bio imenovan na mjesto guvernera Središnje banke Latvije na mandat od šest godina, koji je počeo 21. prosinca 2013. i trebao je završiti 21. prosinca 2019.

14 I. Rimševičs uhićen je 17. veljače 2018., nakon što je 15. veljače 2018. protiv njega pokrenuta preliminarna kaznena istraga koju je vodio USBK.

15 Prema elementima kojima Sud raspolaže osumnjičen je da je tražio i primio mito tijekom 2013. u svojstvu guvernera Središnje banke Latvije kako bi izvršio utjecaj u interesu jedne privatne latvijske banke.

16 Kada je I. Rimševičs pušten na slobodu 19. veljače 2018., USBK donio je spornu odluku namećući mu više mjera opreza, odnosno zabranu obavljanja njegovih dužnosti donošenja odluka, kontrole i nadzora u Središnjoj banci Latvije, a osobito obavljanje dužnosti guvernera te središnje banke, plaćanja jamčevine, zabranu prilaženja određenim osobama i zabranu napuštanja zemlje bez prethodnog odobrenja.

17 Istražni sudac Rīgas rajona tiese (Općinski (gradski) sud u Rigi, Latvija) 27. veljače 2018. odbio je tužbu koju je podnio I. Rimševičs 23. veljače protiv dviju od mjera opreza koje je izrekao USBK, odnosno zabrane obavljanja njegovih dužnosti u Središnjoj banci Latvije i zabrane napuštanja zemlje bez odobrenja.

18 Tužitelj zadužen za predmet je 28. lipnja 2018. protiv I. Rimševičsa podnio optužnicu za djela:

– primanje mita kao dara u obliku poklonjenog putovanja;

– prihvaćanje ponude mita u iznosu od 500 000 eura i

– prihvaćanje mita u iznosu od 250 000 eura.

Zahtjevi stranaka i postupak pred Sudom

19 Svojom tužbom u predmetu C-202/18 I. Rimševičs od Suda zahtijeva da:

– utvrdi da je nezakonito razriješen dužnosti guvernera Središnje banke Latvije spornom odlukom;

– utvrdi nezakonitost mjere opreza zabrane obavljanja dužnosti i ovlasti guvernera Središnje banke Latvije koja mu je izrečena spornom odlukom i

– utvrdi da su ograničenja obavljanja dužnosti člana Upravnog vijeća ESB-a koja proizlaze iz sporne odluke nezakonito primijenjena na njega.

20 Svojom tužbom u predmetu C-238/18 ESB od Suda zahtijeva da:

– u skladu s člankom 24. prvim stavkom Statuta Suda Europske unije i člankom 62. Poslovnika Suda naloži Republici Latviji da dostavi sve relevantne informacije koje se odnose na istrage u tijeku koje provodi USBK u pogledu I. Rimševičsa, guvernera Središnje banke Latvije;

– u skladu s člankom 14.2. Statuta ESSB-a i ESB-a utvrdi da je Republika Latvija povrijedila drugi podstavak navedene odredbe jer je:

  – nositelja funkcije guvernera Središnje banke Latvije razriješila dužnosti prije nego što je donesena osuđujuća presuda neovisnog sudskog tijela koje je meritorno razmotrilo predmet i

  – ako to potvrde činjenice koje iznese Republika Latvija, u ovom predmetu ne postoje izvanredne okolnosti koje mogu opravdati razrješenje s dužnosti I. Rimšēvičsa,

– naloži Republici Latviji snošenje troškova.

21 Republika Latvija zahtijeva da se te dvije tužbe odbiju.

22 Zasebnim aktom podnesenim tajništvu Suda 3. travnja 2018., odnosno istog dana kada je podnio i tužbu, ESB je od Suda zatražio da o predmetu C-238/18 odluči u ubrzanom postupku primjenom članka 53. stavka 4. i članka 133. Poslovnika. Predsjednik Suda prihvatio je taj zahtjev rješenjem od 12. lipnja 2018., ESB/Latvija (C-238/18, neobjavljeno, EU:C:2018:488).

23 Rješenjem od istog datuma, Rimšēvičs/Latvija (C-202/18, neobjavljeno, EU:C:2018:489), predsjednik Suda odlučio je po službenoj dužnosti, na temelju članka 133. stavka 3. Poslovnika, nakon što je pozvao I. Rimšēvičsa i Republiku Latviju da podnesu očitovanja o tome, da se i o predmetu C-202/18 odluči u ubrzanom postupku.

24 Aktom podnesenim tajništvu Suda također 3. travnja 2018. ESB je osim toga Sudu podnio, na temelju članka 279. UFEU-a i članka 160. Poslovnika, zahtjev za određivanje privremenih mjera koje se sastoje od toga da se Republici Latviji naloži da privremeno suspendira zabranu I. Rimšēvičsu da obavlja svoje dužnosti guvernera Središnje banke Latvije, tako da mu omogući da ispuni, kao član Upravnog vijeća ESB-a, zadaće koje nisu u vezi s predmetom kaznene istrage ili barem da mu dopusti odrediti zamjenika kao člana tog vijeća.

25 Rješenjem od 20. srpnja 2018., ESB/Latvija (C-238/18 R, neobjavljeno, EU:C:2018:581), potpredsjednik Suda naložio je Republici Latviji da poduzme potrebne mjere kako bi suspendirala mjere opreza koje je 19. veljače 2018. donio USBK u odnosu na I. Rimšēvičsa do donošenja presude kojom će se okončati postupak C-238/18, u mjeri u kojoj ga te mjere sprečavaju da odredi zamjenika koji bi ga zamijenio kao člana Upravnog vijeća ESB-a, a zahtjev za privremenu pravnu zaštitu je odbio u preostalom dijelu.

26 Na zajedničkoj raspravi za oba predmeta od 25. rujna 2018. predsjednik Suda je od zastupnika Republike Latvije zatražio da Sudu u roku od osam dana dostave dokumente koji opravdavaju mjere opreza koje je USBK donio protiv I. Rimšēvičsa 19. veljače 2018.

27 Poštom koju je tajništvo Suda zaprimilo 2. listopada 2018. Republika Latvija dostavila je 44 dokumenta.

28 U očitovanjima koja su podnijeli o tim dokumentima I. Rimšēvičs i ESB slažu se u tome da u osnovi Republika Latvija nije podnijela nikakve dokaze o krivnji I. Rimšēvičsa niti o osnovanosti mjera opreza donesenih protiv njega.

29 Sud je odlučio, nakon što je saslušao stranke, spojiti predmete C-202/18 i C-238/18 povodom dviju tužbi protiv sporne odluke u svrhu donošenja odluke, na temelju članka 54. stavka 1. Poslovnika.

Nadležnost Suda

Argumentacija stranaka

30 Republika Latvija poziva se na nenadležnost Suda za tužbe koje su podnijeli I. Rimšēvičs i ESB.

Predmet C-202/18

31 Prema mišljenju Republike Latvije I. Rimšēvičs od Suda želi da ispita zakonitost i proporcionalnost mjera koje je donijelo tijelo zaduženo za istragu primjenom odredbi Zakona o kaznenom postupku. Od Suda traži da se upliće u odvijanje kaznenog postupka, što bi moglo imati značajan utjecaj na istragu i na privođenje počinitelja pravdi sukladno latvijskom zakonodavstvu. Prema mišljenju Republike Latvije zahtjevi tužbe nadilaze nadležnost Suda. Kada bi ih Sud prihvatio, postupao bi protivno članku 276. UFEU-a.

32 Naprotiv, I. Rimšēvičs smatra da se zabrana koja mu je izrečena da ispunjava zadaće guvernera Središnje banke Latvije u neodređenom trajanju treba smatrati razrješenjem dužnosti u odnosu na koje je Sud nadležan na temelju članka 14.2. Statuta ESSB-a i ESB-a.

Predmet C-238/18

33 Republika Latvija smatra da je jedina odluka protiv koje se može pokrenuti postupak na temelju članka 14.2. drugog stavka Statuta ESSB-a i ESB-a ona kojom se okončava pravna i institucionalna veza između guvernera jedne nacionalne središnje banke i te institucije, a ne svaka odluka kojom mu se nameću obveze. Iznosi da, u svrhu karakteriziranja te odluke kao odluke kojom se okončava takva pravna veza, ne treba praviti razliku između pojmova „razrješenje dužnosti" u smislu navedenog članka i „razrješenje dužnosti" iz članaka 246., 247. i 286. UFEU-a, iz članka 11.4. Statuta ESSB-a i ESB-a kao i iz članka 26. stavka 4. Uredbe Vijeća (EU) br. 1024/2013 od 15. listopada 2013. o dodjeli određenih zadaća Europskoj središnjoj banci u vezi s politikama bonitetnog nadzora kreditnih institucija (SL 2013., L 287, str. 63.) jer su ta dva pojma istoznačna u pogledu svojih učinaka. Republika Latvija nadalje ističe da su pojmovi korišteni u verziji tih odredbi na latvijskom jeziku međusobno zamjenjivi.

34 No sporna odluka za cilj nije imala okončati pravnu i institucionalnu vezu između Središnje banke Latvije i njezina guvernera, već samo jamčiti učinkovito odvijanje istrage koja se odnosi na njega.

35 Kao prvo, ta je mjera privremena i može u svakom trenutku biti izmijenjena ili povučena. Članak 389. stavak 1. točka 4. Zakona o kaznenom postupku naime predviđa da kada je riječ o osobito teškom kaznenom djelu, poput onog za koje je osumnjičen dotični, preliminarni kazneni postupak koji se vodi protiv njega mora biti zaključen ili sve mjere opreza moraju biti povučene unutar 22 mjeseca od njegova uključenja u taj postupak. Osim toga, iz članka 249. stavka 1. Zakona o kaznenom postupku proizlazi da ako mjera opreza poduzeta u odnosu na osobu postane bespredmetna ili ako su se ponašanje osobe ili okolnosti koje su odredile izbor mjere opreza promijenile, ta se mjera mora povući.

36 Kao drugo, iako sukladno članku 22. Zakona o Središnjoj banci Latvije samo latvijski Parlament ima pravo razriješiti dužnosti guvernera te središnje banke, ta institucija nije donijela takvu odluku.

37 Nadalje, tumačenje prema kojemu je odluka poput sporne odluke obuhvaćena područjem primjene članka 14.2. drugog stavka Statuta ESSB-a i ESB-a bilo bi protivno članku 276. UFEU-a. Članak 14.2. drugi stavak Statuta ESSB-a i ESB-a nema za cilj omogućiti Sudu da se miješa u odvijanje kaznenog postupka koji je u tijeku, nego jamčiti da guvernera nacionalne središnje banke nacionalna tijela

nepravilno ne razriješe njegovih dužnosti. No prihvaćanje zahtjeva ESB-a obvezalo bi Sud da preispita činjenice i dokaze prikupljene u okviru kaznenog postupka u tijeku u Latviji koji su opravdali nametanje mjera opreza u odnosu na I. Rimšēvičsa i stoga da zadire u nadležnost nacionalnih tijela.

38 Neovisnost uprave Središnje banke Latvije bila bi također sukladno članku 7. Statuta ESSB-a i ESB-a osigurana člankom 13. Zakona o Središnjoj banci Latvije. Ta neovisnost u ispunjavanju zadaća Središnje banke Latvije ne dodjeljuje nikakav kazneni imunitet guverneru i ne nalaže ograničenja latvijskim tijelima kaznenog progona. Kako bi se osigurala neovisnost i stabilnost Središnje banke Latvije, zakon je guverneru pridodao zamjenika guvernera, čiji postupak imenovanja od strane Parlamenta nudi ista jamstva poput onih koja uživa guverner i koji obavlja dužnosti guvernera navedene središnje banke u odsustvu guvernera ili kad je potonji razriješen dužnosti ili mu je mandat istekao. Prema mišljenju Republike Latvije zamjenik guvernera bi stoga trebao u takvom slučaju biti kvalificiran kao „guverner" u smislu članka 283. stavka 1. UFEU-a i članka 10.1. Statuta ESSB-a i ESB-a i stoga bi mu se trebalo priznati pravo zasjedanja u Upravnom vijeću ESB-a.

39 Osim toga, elementi spisa predmeta obuhvaćeni su tajnošću istrage sukladno članku 375. stavku 1. Zakona o kaznenom postupku i stoga se ne mogu priopćiti onima koji nisu sudionici kaznenog postupka. Sud stoga također treba odbiti zahtjev ESB-a da se Republici Latviji naloži da podnese sve relevantne informacije koje se odnose na istragu USBK-a o I. Rimšēvičsu.

40 ESB smatra pak da se njegova tužba ne može isključiti iz područja primjene članka 14.2. drugog stavka Statuta ESSB-a i ESB-a.

41 ESB u tom pogledu naglašava važnost načela neovisnosti ESSB-a i ESB-a iz članka 130. UFEU-a, kojim mu se želi omogućiti da ispuni zadaće koje mu povjerava UFEU, zaštićen od političkih pritisaka. Članak 14.2. drugi stavak Statuta ESSB-a i ESB-a provodi to načelo precizirajući uvjete u kojima guverner nacionalne središnje banke može biti razriješen svojih dužnosti i omogućavajući Sudu nadzor zakonitosti takve mjere.

42 Imajući na umu svrhu te odredbe, zabrana izvršavanja svih zadaća svojstvenih položaju guvernera nacionalne središnje banke, iako ne okončava službeno pravnu i institucionalnu vezu s potonjom bankom, mora se smatrati ekvivalentnom razrješavanju dužnosti u smislu članka 14.2. drugog stavka Statuta ESSB-a i ESB-a. Kada bi se usvojilo suprotno tumačenje, države bi članice mogle zaobići jamstvo neovisnosti predviđeno tim tekstom donošenjem takvih mjera. Neovisnost guvernera također bi bila *a fortiori* ugrožena privremenom zabranom dotičnom guverneru da izvršava svoje dužnosti ako, kao u ovom slučaju, kraj te zabrane nije poznat i do njega može doći tek nakon isteka mandata guvernera.

Ocjena Suda

43 Republika Latvija ističe kao prvo da guverner Središnje banke Latvije nije „razriješen dužnosti" spornom odlukom, koja je privremene naravi. Jedine odluke protiv kojih se može pokrenuti postupak predviđen u članku 14.2. drugom stavku Statuta ESSB-a i ESB-a su one koje definitivno okončavaju pravnu i institucionalnu vezu između guvernera nacionalne središnje banke i te banke.

44 U tom pogledu, točno je da, kao što je nezavisna odvjetnica istaknula u točki 78. svojeg mišljenja, izrazi koji se upotrebljavaju u članku 14.2. drugom stavku Statuta ESSB-a i ESB-a kako bi utvrdili cilj postupka koji je njime predviđen, u verziji na latvijskom jeziku kao i mnogim drugim jezičnim verzijama te odredbe, upućuju na konačni prekid veze između nacionalne središnje banke i njezina guvernera.

45 Ipak, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, prilikom tumačenja odredbe prava Unije valja uzeti u obzir ne samo formulaciju te odredbe nego i kontekst u kojemu se nalazi te ciljeve propisa kojeg je dio (vidjeti osobito presudu od 17. travnja 2018., Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, t. 44. i navedenu sudsku praksu).

46 U tom pogledu, valja podsjetiti da su autori UEZ-a, a zatim UFEU-a, željeli osigurati da ESB i ESSB budu u mogućnosti neovisno izvršavati povjerene im zadaće (vidjeti u tom smislu presudu od 10. srpnja 2003., Komisija/ESB, C-11/00, EU:C:2003:395, t. 130.).

47 Glavno očitovanje te želje nalazi se u članku 130. UFEU-a, koji je u biti prenesen u članku 7. Statuta ESSB-a i ESB-a, a koji izričito zabranjuje, s jedne strane, ESB-u da traži i prima naputke od institucija, tijela, ureda ili agencija Unije, bilo koje vlade država članica ili bilo kojeg drugog tijela i, s druge strane, navedenim institucijama, tijelima, uredima ili agencijama Unije i vladama država članica da nastoje utjecati na članove tijela nadležnih za odlučivanje u Europskoj središnjoj banci ili u nacionalnim središnjim bankama u obavljanju njihovih zadaća (vidjeti u tom smislu presudu Suda od 10. srpnja 2003., Komisija/ESB, C-11/00, EU:C:2003:395, t. 131.). Na taj se način tim odredbama u biti nastoji zaštititi ESSB od bilo kakvog političkog pritiska kako bi mogao učinkovito ostvarivati ciljeve povjerenih mu zadaća, zahvaljujući neovisnosti u izvršavanju specifičnih ovlasti kojima u tu svrhu raspolaže na temelju primarnog prava (vidjeti u tom smislu presudu od 16. lipnja 2015., Gauweiler i dr., C-62/14, EU:C:2015:400, t. 40. i navedenu sudsku praksu).

48 Kako bi se osigurala funkcionalna neovisnost guvernera nacionalnih središnjih banaka, koje na temelju članka 282. stavka 1. UFEU-a s ESB-om čine ESSB, članak 14.2. Statuta ESSB-a i ESB-a predviđa da njihov mandat traje najmanje pet godina, da ih se može razriješiti dužnosti samo ako više ne ispunjavaju uvjete koji su potrebni za obavljanje dužnosti ili ako su počinili tešku povredu dužnosti i uvodi u korist dotičnog guvernera i Upravnog vijeća ESB-a pravno sredstvo pred Sudom protiv takve mjere.

49 Povjeravajući izravno Sudu nadležnost za odlučivanje o zakonitosti odluke o razrješenju dužnosti guvernera nacionalne središnje banke, države članice su pokazale koju važnost pridaju neovisnosti nositelja navedenih dužnosti.

50 Naime, na temelju članka 283. stavka 1. UFEU-a i članka 10.1. Statuta ESSB-a i ESB-a, guverneri nacionalnih središnjih banaka država članica čija je valuta euro članovi su Upravnog vijeća ESB-a, koje je glavno tijelo za odlučivanje Eurosustava na temelju članka 12.1. tog statuta i jedino tijelo za odlučivanje ESB-a u okviru jedinstvenog nadzornog mehanizma na temelju članka 26. stavka 8. Uredbe br. 1024/2013.

51 No kada bi se o razrješenju dužnosti guvernera nacionalnih središnjih banaka moglo odlučiti bez opravdanja, njihova bi neovisnost bila ozbiljno ugrožena, a stoga i neovisnost Upravnog vijeća samog ESB-a.

52 U tom pogledu, kao prvo valja istaknuti da privremena zabrana guverneru nacionalne središnje banke da obavlja svoje dužnosti može biti sredstvo pritiska na njega. S jedne strane, kao što pokazuju okolnosti ovih predmeta, takva zabrana može biti osobito teška za guvernera na kojeg se odnosi kada joj nije određen rok jer se ona može primjenjivati tijekom značajnog razdoblja njegova mandata. S druge strane, njezina privremenost može biti tim učinkovitije sredstvo pritiska kada, kao što je navela Republika Latvija povodom sporne odluke, ona može biti povučena u svakom trenutku, ne samo ovisno o razvoju istrage nego i o ponašanju dotičnog guvernera.

53 Kao drugo, ako bi mjera koja guverneru zabranjuje da obavlja svoje dužnosti izmaknula svakom nadzoru Suda na temelju članka 14.2. drugog stavka Statuta ESSB-a i ESB-a jer je privremena, država članica lako bi mogla izbjeći takav nadzor donoseći uzastopne privremene mjere tako da bi, kao što je nezavisna odvjetnica naglasila u točki 75. svojeg mišljenja, navedena odredba bila lišena korisnog učinka.

54 Uostalom, nije sigurno da sporna odluka, koja je načelno privremena, ne može biti konačna po svojem učinku kada prema samim navodima Republike Latvije članak 389. Zakona o kaznenom postupku dopušta održavanje mjera i ograničenja donesenih u okviru te odluke tijekom 22 mjeseca, odnosno do kraja mandata I. Rimšēvičsa predviđenog za prosinac 2019.

55 Stoga proizlazi, kako iz namjere autorâ UFEU-a tako i iz opće strukture Statuta ESSB-a i ESB-a te same svrhe članka 14.2. drugog stavka navedenog statuta, da je Sud, na temelju te odredbe, nadležan za tužbu protiv mjere kao što je privremena zabrana obavljanja dužnosti guvernera Središnje banke Latvije sadržane u spornoj odluci.

56 Kao drugo, Republika Latvija ističe da Sud nije nadležan za odlučivanje o odluci koja je prema njezinu mišljenju namijenjena jamčenju djelotvornog odvijanja kaznenog postupka pokrenutog protiv osobe na koju se ta odluka odnosi. Stoga, ocjena dokaznih elemenata koji opravdavaju određivanje mjera opreza u okviru kaznenog postupka u isključivoj je nadležnosti nacionalnih tijela. Ti su elementi uostalom obuhvaćeni tajnošću istrage sukladno članku 375. stavku 1. Zakona o kaznenom postupku i stoga se ne mogu priopćiti onima koji nisu sudionici kaznenog postupka. Članak 276. UFEU-a potvrđuje nenadležnost Suda jer predviđa da „[u] izvršavanju svojih ovlasti u pogledu odredaba dijela trećeg glave V. poglavlja 4. i 5. [UFEU-a] koje se odnose na područje slobode, sigurnosti i pravde, Sud Europske unije nije nadležan ispitivati valjanost ili razmjernost operacija koje provodi policija ili druge službe zadužene za izvršavanje zakona države članice ili izvršavanje odgovornosti država članica u pogledu očuvanja javnog poretka i zaštite unutarnje sigurnosti.”

57 U tom pogledu, iako je istina da su autori Ugovorâ dali ograničene ovlasti Uniji u kaznenom području, iz sudske prakse Suda ipak proizlazi da pravo Unije nameće ograničenja nadležnosti država članica u tom području (presuda od 15. rujna 2011., Dickinger i Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, t. 31.). Naime, ta nadležnost država članica mora se izvršavati ne samo uz poštovanje temeljnih sloboda zajamčenih pravom Unije (vidjeti u tom smislu presude od 2. veljače 1989., Cowan, 186/87, EU:C:1989:47, t. 19. i od 19. siječnja 1999., Calfa, C-348/96, EU:C:1999:6, t. 17.) nego i cjelokupnog prava Unije, osobito primarnog prava. Posljedično, pravila nacionalnog kaznenog postupka ne mogu spriječiti nadležnost koju članak 14.2. drugi stavak Statuta ESSB-a i ESB-a povjerava Sudu u svim slučajevima u kojima je ta odredba primjenjiva.

58 Nadalje, argument koji Republika Latvija iznosi na temelju članka 276. UFEU-a ne može se prihvatiti.

59 Naime, navedeni članak ograničava nadležnost Suda samo u izvršavanju njegovih ovlasti koje se tiču odredbi dijela trećeg glave V. poglavlja 4. i 5. UFEU-a. No kako je nezavisna odvjetnica istaknula u točki 82. svojeg mišljenja, ovaj se predmet ne odnosi na te ovlasti, nego na one koje Sud ima izravno i izričito na temelju članka 14.2. drugog stavka Statuta ESSB-a i ESB-a.

60 Konačno, kao treće, Republika Latvija naglašava neprihvatljive posljedice koje bi prema njezinu mišljenju imalo priznavanje nadležnosti Suda. Takva bi nadležnost dala guverneru Središnje banke Latvije kazneni imunitet, ograničila bi mjere opreza koje bi mu se mogle nametnuti i imala bi značajan utjecaj na odvijanje kaznenog postupka.

61 U tom pogledu valja naglasiti da članak 14.2. Statuta ESSB-a i ESB-a ne daje nikakav kazneni imunitet guverneru nacionalne središnje banke niti ograničava koje mu se mjere opreza mogu nametnuti. Taj članak mu samo daje pravo, kao i Upravnom vijeću ESB-a, osporavati pred Sudom svaku odluku kojom je razriješen dužnosti. Možebitno preklapanje postupka predviđenog u tom članku i

nacionalnog kaznenog postupka odnosi se samo na iznimni slučaj u kojem takav postupak dovodi do poduzimanja privremene mjere protiv guvernera nacionalne središnje banke koja se može izjednačiti s razrješenjem dužnosti u smislu te odredbe. No čak i u takvom slučaju nijedan element koji je iznijela Republika Latvija ne dokazuje da postupak predviđen Statutom ESSB-a i ESB-a može narušiti normalno odvijanje istrage.

62 Iz prethodno navedenog proizlazi da prigovor nenadležnosti Suda za postupke koje su pokrenuli I. Rimševičs i ESB protiv sporne odluke na temelju članka 14.2. drugog stavka Statuta ESSB-a i ESB-a treba odbaciti.

63 Valja još dodati da je nadležnost Suda na temelju te odredbe ograničena na postupke protiv privremene ili konačne zabrane obavljanja dužnosti guvernera nacionalne središnje banke. Stoga, sporna odluka kojom je USBK odredio više mjera opreza ulazi u nadležnost Suda samo u dijelu u kojem privremeno zabranjuje I. Rimševičsu obavljanje dužnosti guvernera Središnje banke Latvije.

Tužbe

Priroda tužbi

64 Postupak pred Sudom pokrenuli su I. Rimševičs kao guverner Središnje banke Latvije i ESB na temelju odluke svojeg Upravnog vijeća u skladu s člankom 14.2. Statuta ESSB-a i ESB-a. Međutim zahtjevi dviju tužbi sastavljeni su na različit način. I. Rimševičs u biti od Suda traži da utvrdi da je sporna odluka donesena u ime Republike Latvije nezakonita, dok ESB od Suda traži da utvrdi da je Republika Latvija povrijedila članak 14.2. Statuta ESSB-a i ESB-a. Ispitan na raspravi o prirodi postupka predviđenog člankom 14.2. drugim stavkom tog statuta, ESB je precizirao da je od Suda zatražio da donese „deklaratornu presudu, kao što je slučaj u postupcima zbog povrede”.

65 Najprije ipak valja reći da članak 14.2. Statuta ESSB-a i ESB-a ne sadržava nikakvo izričito ili implicitno upućivanje na postupak utvrđivanja povrede obveze koji je uređen člancima 258. do 260. UFEU-a.

66 Naprotiv, kako doslovno tako i sustavno te teleološko tumačenje članka 14.2. tog statuta dovelo je do kvalificiranja tužbe predviđene u tom članku kao tužbe za poništenje.

67 Kada je riječ, kao prvo, o sadržaju te odredbe, valja istaknuti da poput tužbe predviđene u članku 263. UFEU-a onu predviđenu u članku 14.2. drugom stavku Statuta ESSB-a i ESB-a može podnijeti pojedinac, u ovom slučaju guverner razriješen dužnosti, protiv odluke čiji je adresat. Osim toga, svaka od dviju tužbi mora biti podnesena u istom roku od dva mjeseca, utvrđenom istim riječima u članku 263. stavku 6. UFEU-a i posljednjoj rečenici članka 14.2. drugog stavka tog statuta. Uostalom, dvije odredbe propisuju istim riječima da tužitelji mogu iznijeti tužbene razloge koji se odnose na „povrede Ugovorâ ili bilo kojeg pravnog pravila vezanog za njegovu primjenu”.

68 Kao drugo, iz sustavnog pristupa proizlazi da posebnost članka 14.2. navedenog statuta nije nespojiva sa značajkama tužbe za poništenje.

69 Doduše, budući da Sudu izričito povjerava nadzor zakonitosti akta nacionalnog prava s obzirom na „Ugovore ili bilo koja pravna pravila vezana za njihovu primjenu”, članak 14.2. drugi stavak Statuta ESSB-a i ESB-a odstupa od opće podjele nadležnosti između nacionalnog suda i suda Unije kako je predviđena Ugovorima, a osobito člankom 263. UFEU-a, pri čemu se tužba na temelju tog članka može odnositi samo na pravne akte Unije (vidjeti u tom smislu presudu od 16. prosinca 1960., Humblet/Belgijska Država, 6/60-IMM, EU:C:1960:48). To odstupanje se međutim objašnjava posebnim institucionalnim kontekstom ESSB-a u kojem se nalazi. Naime ESSB u pravu Unije predstavlja originalnu pravnu konstrukciju koja povezuje i navodi na usku suradnju nacionalne institucije,

odnosno nacionalne središnje banke, i instituciju Unije, odnosno ESB, u kojoj prevladava drugačija vrsta povezanosti i manje izražena razlika između pravnog poretka Unije i nacionalnih pravnih poredaka.

70 Članak 14.2. Statuta ESSB-a i ESB-a povlači posljedice iz tog vrlo integriranog sustava kakav su željeli autori Ugovorâ za ESSB-a, osobito dvostrukog karaktera funkcije guvernera nacionalne središnje banke, koji je nacionalno tijelo, ali koji djeluje u okviru ESSB-a i zasjeda u glavnom upravnom tijelu ESB-a kada je guverner nacionalne središnje banke države članice čija je valuta euro. Zbog tog dvojakog statusa i, kao što je naglašeno u točki 48. ove presude, kako bi se osigurala funkcionalna neovisnost guvernera nacionalnih središnjih banaka u sklopu ESSB-a, iznimno odluka koju je donijelo nacionalno tijelo i koja ulazi u jednu od njegovih funkcija može biti upućena Sudu.

71 Sustavu pravnih sredstava koja predviđaju Ugovori članak 14.2. Statuta dodaje stoga posebno pravno sredstvo, kao što proizlazi iz vrlo ograničenog broja osoba koje raspolažu njime, samo jednog predmeta odluka protiv kojih je predviđen i iznimnih okolnosti u kojima se može koristiti.

72 Kao treće, priroda tužbe predviđene člankom 14.2. Statuta također je razjašnjena ciljem s kojim je uvedena. Kao što je navedeno u točki 49. i sljedećima ove presude, ta tužba čini jedno od temeljnih jamstava da guverneri, iako ih imenuju države članice i po potrebi opozivaju, ispunjavaju zadaće koje im povjeravaju Ugovori potpuno neovisno i ne primaju nikakve naputke od nacionalnih tijela sukladno članku 130. UFEU-a i članku 7. Statuta ESSB-a i ESB-a. Također ona čini temeljni element institucionalne ravnoteže koju zahtijeva uska suradnja nacionalnih središnjih banaka i ESB-a u sklopu ESSB-a.

73 Zbog važnosti tog cilja i neugodnosti koje uzrokuje kašnjenje sankcioniranja razrješenja dužnosti guvernera o kojem je odlučeno suprotno Ugovorima ili bilo kojem drugom pravnom pravilu koje se odnosi na njihovu primjenu, autori navedenih ugovora uveli su pravno sredstvo pred Sudom protiv takvog akta u korist ESB-a i dotičnog guvernera. Naime, kao što je potpredsjednik Suda u biti iznio u svojoj ocjeni uvjeta hitnosti rješenja o privremenoj pravnoj zaštiti od 20. srpnja 2018., ESB/Latvija (C-238/18 R, neobjavljeno, EU:C:2018:581, t. 71. i 72.), dulje izbivanje iz sudjelovanja člana Upravnog vijeća može ozbiljno utjecati na dobro funkcioniranje tog temeljnog tijela ESB-a. Osim toga, razrješenje dužnosti guvernera može imati teške i neposredne posljedice za dotičnu osobu.

74 Samo tužba za poništenje, eventualno dopunjena privremenim mjerama koje može naložiti Sud primjenom članaka 278. i 279. UFEU-a, omogućava riješiti poteškoće koje su utjecale na stvaranje tog pravnog sredstva. Osobito se ne može dati zadovoljavajući odgovor na namjere autora Statuta ESSB-a i ESB-a ako je presuda donesena na temelju članka 14.2. drugog stavka navedenog statuta deklaratorna i ako njezini učinci stoga ovise o provedbi nacionalnih tijela.

75 Nadalje, valja podsjetiti da ako Europska komisija smatra da je država članica povrijedila svoje obveze koje ima na temelju članka 14. Statuta ESSB-a i ESB-a, ona može sukladno članku 258. UFEU-a dati obrazloženo mišljenje i ako dotična država ne postupi u skladu s tim mišljenjem, ona može Sudu podnijeti tužbu radi utvrđivanja povrede obveze. Stoga se ne može prihvatiti da su uvođenjem pravnog sredstva predviđenog člankom 14.2. drugog stavka Statuta ESSB-a i ESB-a autori te odredbe željeli samo stvoriti usporedni postupak koji je već predviđen u članku 258. UFEU-a.

76 Iz prethodnoga proizlazi da je cilj tužbe predviđene člankom 14.2. drugim stavkom tog statuta poništenje odluke kojom se guverner nacionalne središnje banke razrješava dužnosti.

77 Budući da su izričito podnesene na temelju članka 14.2. drugog stavka Statuta ESSB-a i ESB-a, mora se stoga smatrati da se tužbama koje su podnijeli I. Rimšēvičs i ESB traži poništenje sporne odluke.

Tužbeni razlog koji se temelji na nepostojanju opravdanja sporne odluke

Argumentacija stranaka

78 I. Rimšēvičs navodi da sporna odluka nije opravdana.

79 Kao prvo, njoj nije prethodila prikladna istraga niti dovoljno prikupljanje dokaza. USBK istragu je proveo u samo dva dana, otvorena je 15. veljače 2018., a odluka o uhićenju tužitelja donesena je 17. veljače. Javni tužitelj Republike Latvije sam je izjavio 21. veljače da ništa ne omogućava da se na taj datum izričito tvrdi da je počinjeno kažnjivo djelo.

80 Kao drugo, malo je vjerojatno da je guverner Središnje banke Latvije počinio kazneno djelo za koje je osumnjičen, to jest kazneno djelo pasivne korupcije u korist jedne privatne latvijske banke, koja je prestala djelovati 2016. i koja je u stečaju. Naime, on ne raspolaže ovlastima koje mu omogućavaju da utječe na bilo koji način na aktivnosti privatne banke. Osim toga, sve odluke Središnje banke Latvije donose se u kolegiju. Nadzor privatnih latvijskih banaka nije u nadležnosti Središnje banke Latvije, nego Komisije za financijska tržišta i tržišta kapitala, kako to predviđa članak 2. stavak 1. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likumsa (Zakon o Komisiji za financijska tržišta i tržišta kapitala).

81 Kao treće, izvor informacija koji je potaknuo istragu nije vjerodostojan. Prema informacijama koje je tužitelju dostavio USBK, osoba koja je prijavila kažnjivo djelo koje je navodno počinjeno 2013. bivši je član upravnog vijeća privatne latvijske banke u čiju korist je navodno počinjena korupcija. On je 2016. uhićen zbog pranja novca, a kaznena istraga pokrenuta protiv njega zaključena je u zamjenu za prijavu djela korupcije koja se pripisuju I. Rimšēvičsu.

82 Kao četvrto, I. Rimšēvičs tvrdi da su optužbe protiv njega neprecizne. USBK je ustvrdio da je I. Rimšēvičs korumpiran s ciljem da se izbjegne njegovo ometanje aktivnosti te privatne latvijske banke. Međutim, guverner Središnje banke Latvije nema tu ovlast. Tvrdi da mu se stavlja na teret, vrlo neprecizno, da je počinio pasivnu radnju (suzdržavanje) jer osoba koja je prijavila to navodno djelo korupcije nije mogla odrediti aktivnu radnju. Usto, navodi da je ESB na preporuku Komisije za financijska tržišta i tržišta kapitala poništio licenciju navedene privatne latvijske banke tijekom 2016., što dovodi u sumnju navod da je tužitelj favorizirao nastavak djelatnosti te iste privatne banke.

83 ESB pak navodi da je na Sudu da u ovom slučaju tumači pojam teške povrede koja može opravdati da guverner nacionalne središnje banke bude razriješen dužnosti u smislu članka 14.2. drugog stavka Statuta ESSB-a i ESB-a i način na koji se mora iznijeti dokaz.

84 Na državi članici koja donosi mjeru iz članka 14.2. drugog stavka Statuta ESSB-a i ESB-a jest da dokaže da su uvjeti određeni tom odredbom ispunjeni. U tom pogledu, uvjete mora utvrditi neovisni sud, a ne vladino tijelo, tužiteljstvo ili istražni sudac koji odlučuje o mjerama opreza. Taj bi zahtjev omogućio osiguranje poštovanja prava na pravični postupak i pretpostavku nedužnosti, temeljno načelo europskog pravosudnog sustava. ESB bi tako imao jamstvo da su razlozi zbog kojih je guverner razriješen dužnosti potkrijepljeni. Ne zahtijeva se da odluka suda bude konačna kako bi se odluka o razrješenju dužnosti guvernera nacionalne središnje banke mogla provesti, prema potrebi, u razumnom roku.

85 Međutim, može se priznati da u iznimnim okolnostima guverner nacionalne središnje banke države članice čija je valuta euro može biti razriješen dužnosti čak i prije izricanja osuđujuće presude. To bi bio slučaj recimo kada je mjera donesena na temelju sigurnih ili neosporenih dokaza.

86 ESB naglašava da je u ovom slučaju USBK guvernera Središnje banke Latvije razriješio dužnosti prije nego što je sud donio meritornu presudu kojom se osuđuje zbog činjenica koje mu se stavljaju na teret i da u ovom trenutku ne raspolaže nikakvom informacijom koja mu omogućava odrediti postoje

li iznimne okolnosti koje mogu opravdati takvu mjeru. Pojašnjava da je spreman odreći se svojeg prava na pristup spisu ako kaznena istraga zahtijeva povjerljivo postupanje s informacijama koje su pružene Sudu.

87 U oba predmeta Republika Latvija navodi da su elementi kaznenog spisa I. Rimševičsa pokriveni tajnošću istrage, sukladno članku 375. stavku 1. Zakona o kaznenom postupku.

Ocjena Suda

88 Iz članka 14.2. drugog stavka Statuta ESSB-a i ESB-a izričito proizlazi da se u prilog tužbi predviđenoj tom odredbom dotični guverner ili Upravno vijeće mogu pozvati na „povredu Ugovorâ ili bilo kojeg pravnog pravila vezanog za njegovu primjenu". Taj izraz odnosi se na prvi dio povrede uvjeta kojima navedeni članak podređuje razrješenje guvernera dužnosti.

89 U tom pogledu, ta odredba predviđa da guverner može biti razriješen dužnosti samo u dva slučaja, odnosno ako više ne ispunjava uvjete koji su potrebni za obavljanje dužnosti ili ako je počinio tešku povredu dužnosti.

90 U ovom slučaju zabrana I. Rimševičsu da obavlja dužnosti guvernera Središnje banke Latvije obrazložena je potrebama kaznene istrage koja se odnosi na njegova navodna djelovanja koja se smatraju kažnjivima, koja bi, ako se pokažu istinitima, činila „tešku povredu dužnosti" u smislu članka 14.2. Statuta ESSB-a i ESB-a.

91 Valja odmah istaknuti da nije na Sudu, kada postupa na temelju članka 14.2. tog statuta, da zamijeni nacionalne sudove nadležne za odlučivanje o kaznenoj odgovornosti optuženog guvernera niti miješati se u preliminarnu kaznenu istragu koju su protiv njega pokrenula nadležna upravna ili sudska tijela na temelju prava dotične države članice. Za potrebe takve istrage, a osobito u svrhu sprečavanja dotičnoga guvernera da ju ometa, može biti potrebno donijeti odluku o njegovoj privremenoj suspenziji s dužnosti.

92 Naprotiv, na Sudu je da u okviru nadležnosti koje ima na temelju članka 14.2. drugog stavka Statuta ESSB-a i ESB-a provjeri da se privremena zabrana dotičnom guverneru da obavlja dužnost izrekne samo ako postoje dovoljne naznake da je on počinio tešku povredu dužnosti koja može opravdati takvu mjeru.

93 U ovom slučaju dotični ističe pred Sudom da nije počinio nijedno od djela koja mu se pripisuju. Poput ESB-a smatra da Republika Latvija nije iznijela nikakav dokaz o tim djelima. Doista, tijekom pisanog postupka pred Sudom Republika Latvija nije pružila nikakve dokaze optužbi za korupciju koji su doveli do pokretanja istrage i donošenja sporne odluke.

94 Predsjednik Suda je na raspravi od zastupnika Republike Latvije, koji su se na to obvezali, zatražio da Sudu u kratkom roku dostave dokumente koji opravdavaju spornu odluku. Međutim, kao što je nezavisna odvjetnica iznijela u točkama 125. do 130. svojeg mišljenja, nijedan od dokumenata koje je Republika Latvija podnijela nakon rasprave ne sadržava dokaze koji bi utvrdili postojanje dovoljnih indicija o osnovanosti optužbi protiv njega.

95 Dopisom koje je tajništvo Suda zaprimilo 8. siječnja 2019. Republika Latvija ponudila je dostaviti još dokumenata „u razumnom roku" a da nije zatražila ponovno otvaranje usmenog dijela postupka, koji je proglašen zatvorenim nakon iznošenja mišljenja nezavisne odvjetnice na temelju članka 82. stavka 2. Poslovnika. Drugim dopisom od 30. siječnja 2019. Republika Latvija ponovila je svoju ponudu o dokazima i zatražila ponovno otvaranje usmenog dijela postupka. Međutim ta ponuda koja je stigla Sudu tijekom vijećanja nije bila popraćena nikakvim opravdanjem koje bi obrazložilo kašnjenje u podnošenju tih dokumenata, kao što to zahtijeva članak 128. stavak 2. Poslovnika Suda. Naime, tijek

kaznene istrage kako ga je opisala latvijska vlada nije relevantan u tom smislu. Osim toga, ta ponuda dokaza ne sadržava. nikakvu konkretnu i posebnu naznaku o sadržaju dokumenata koje je ponudila dostaviti. U tim okolnostima i s obzirom na ubrzani karakter postupaka, ponuda dokaza i zahtjev za ponovno otvaranje usmenog dijela postupka trebaju se odbiti.

96 Posljedično, Sud može samo utvrditi da Republika Latvija nije dokazala da se razrješenje dužnosti I. Rimšēvičsa temelji na postojanju dovoljnih naznaka da je počinio tešku povredu dužnosti u smislu članka 14.2. drugog stavka Statuta ESSB-a i ESB-a i stoga prihvaća tužbeni razlog koji se odnosi na neopravdanost te odluke. Stoga nije potrebno ispitati ostale tužbene razloge.

97 Iz prethodno navedenoga slijedi da spornu odluku treba poništiti u dijelu u kojem zabranjuje I. Rimšēvičsu da obavlja dužnost guvernera Središnje banke Latvije.

Troškovi

98 Sukladno članku 138. stavku 1. Poslovnika, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Budući da Republika Latvija nije uspjela u postupku, valja joj naložiti snošenje, osim vlastitih troškova, i troškova ESB-a, sukladno njegovu zahtjevu.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) proglašava i presuđuje:

1. **Predmeti C-202/18 i C-238/18 spajaju se u svrhu presude.**

2. **Odluka Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (Ured za sprečavanje i borbu protiv korupcije, Latvija) od 19. veljače 2018. poništava se u dijelu u kojem zabranjuje Ilmārsu Rimšēvičsu obavljanje dužnosti guvernera Središnje banke Latvije.**

3. **Republici Latviji nalaže se snošenje, osim vlastitih troškova, i troškova Europske središnje banke (ESB).**

Potpisi